

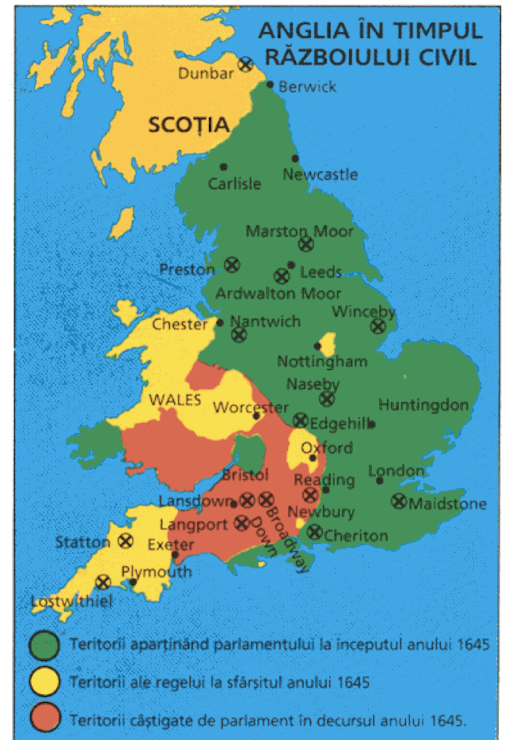
Războiul civil englez

1 Domnia lui Carol I (1625-1649) a fost o perioadă de conflicte între rege și parlament. După execuția acestuia, Anglia a devenit republică, cunoscută sub numele de Commonwealth.

2 Această hartă a Angliei indică teritoriile pierdute drept de regaliști.

3 Sentința de condamnare la moarte a lui Carol conținea 59 de semnături, inclusiv cea a lui Cromwell (a treia în partea dreaptă). Nouă dintre persoanele care au semnat sentința au fost executate pentru trădare după Restaurație.

John Widdals

Rebeliuni, război civil, tronuri pierdute și câștigate – secolul XVII s-a numărat printre cele mai dramatice perioade din istoria Marii Britanii. Mișcările politice și religioase au continuat până când Revoluția Glorioasă din 1688 a adus o soluție de lungă durată.

Ultima din dinastia Tudorilor, regina Elizabeta, a murit fără moștenitori în 1603. Tronul i-a revenit celei mai apropiate rude, James al VI-lea de Scoția, care a primit numele de James I al Angliei și primul monarh din dinastia Stuart. De vreme ce Scoția și Anglia erau acum conduse de același rege, vechiul antagonism dintre acestea părea să dispară încetul cu încetul. Însă, cele două țări au

continuat să fie separate (fiecare avea propriul parlament și propriile legi), iar speranța lui James privind o unificare completă a fost spulberată. James a fost cel care a folosit pentru prima dată termenul “Marea Britanie” pentru a desemna regatele sale engleze, galeze și scoțiene.

La începutul domniei lui James (1605), un grup de conspiratori catolici au încercat să arunce în aer parlamentul și pe rege. Acesta a fost celebrul Complot al Prafului de Pușcă, care a culminat cu arestarea lui Guy Fawkes și a altora. Totuși, în ciuda acestui început nefericit, catolicii nu aveau să reprezinte un pericol major pentru James, deși au rămas o minoritate cu greu acceptată și adeseori persecutată.

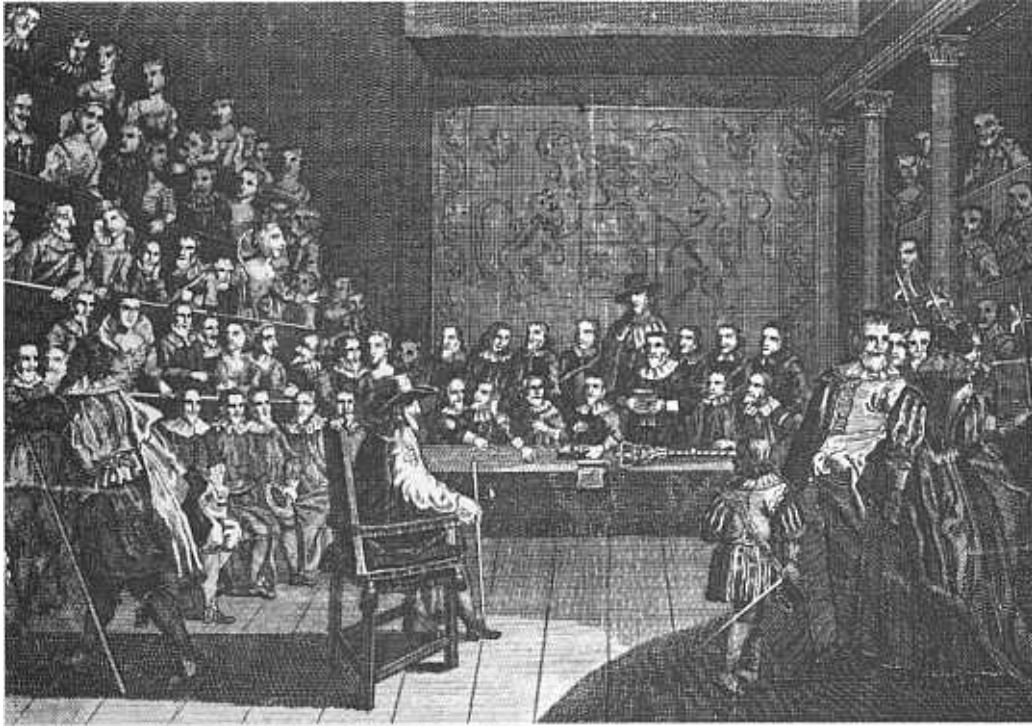
Conflicte

Mai amenințătoare însă erau conflictele din ce în ce mai ample dintre rege și parlamentarii englezi. Membrii parlamentului puteau să se opună voinței regelui, deoarece Coroana sărăcise și nu se mai putea baza doar pe sursele de venit tradiționale. Aceasta era adesea nevoită

să ceară fonduri parlamentului (impozite), ceea ce însemna că membrii parlamentului puteau dezbate politica regală și cere “soluționarea revendicărilor” lor (reforme sau concesiuni) în schimbul acordării de fonduri. Dispute și mai severe s-au iscat în jurul stabilirii prerogativelor regale – puterile ce îi reveneau numai regelui – și care puteau fi analizate sau criticate de parlament.

Asemenea dispute au început în ultimii ani de domnie a reginei Elizabeta, când războiul de lungă durată împotriva Spaniei a secat resursele coroanei. Prestigiul reginei Elizabeta a ajutat-o să mențină situația sub control, însă James a fost mai ghinionist și lipsit de tactică. El a pretins că “dreptul divin al regilor” le conferea monarhilor o autoritate divină, dar era imposibil să impună această autoritate deoarece coroana era slăbită, iar această convingere nu făcea altceva decât să-i irite pe parlamentari.

Mai mult, atât James cât și fiul său Carol I (1625-1649) își întăreau supușii, în special prin faptul că se bazau pe favoriți înstăriți, dar

piciunile au fost întărite și de faptul că soția de naționalitate franceză a lui Carol, pe nume Henrietta Maria, era catolică. Numeroși protestanți doreau să adopte întocmai calea opusă, pentru a "purifica" Biserica (de aici denumirea de puritani). "Purificarea" însemna de obicei simplificarea formelor de cult și adoptarea doctrinelor strict calviniste; dar existau și grupuri mai radicale de protestanți, atât în cadrul bisericii engleze cât și în afara acesteia.

Conflictele dintre rege și parlament au atins prima dată apogeul în 1629, când membrii Camerei Comunelor au imobilizat pe speaker (pentru a nu se suspenda ședința) în timp ce Sir John Eliot a ținut un discurs anti-regal. Carol a dizolvat imediat parlamentul, l-a înțemnițat pe Eliot și a decis să guverneze în viitor fără parlament. Acest lucru era perfect legal, cu condiția ca regele să poată supraviețui fără subvențiile pe care doar parlamentul i le putea acorda.

11 ani de tiranie

Carol a reușit să facă acest lucru, în perioada pe care dușmanii săi au numit-o Tirania de 11 ani (1629-1640), sfătuit de Conte de Strafford și arhiepiscopul Laud. În ciuda faptului că făcea economii, coroana a reușit să supraviețuiască doar prin punerea în aplicare a vechilor drepturi regale și prin încălcarea legii în diverse moduri. Cea mai celebră a fost colectarea taxelor navale, destinate sprijinului marinei. Suportată la început doar de locuitorii ținuturilor învecinate cu marea, această taxă a fost ulterior colectată de la întreaga populație din regat. Unul dintre liderii parlamentului, John Hampden, s-a făcut cunoscut datorită procesului care i s-a intentat pentru că a refuzat să plătească această taxă, mulți alții urmându-i exemplul.

Totuși, se părea că în lipsa rezistenței opuse de parlament Carol putea să-și clădească cu timpul o autoritate absolută. Ulterior, acesta a greșit implicându-se într-un război care a generat cheltuieli enorme pe care coroana nu și le putea permite. Încurajat de Laud, Carol a încercat să impună episcopatul (conducerea bisericii să fie exercitată de episcopi) asupra Scoției, unde sistemul prezbiterian avea rădăcini adânci. (Membrii mai în vârstă ai congregației conduceau biserica, și nu preoții sau episcopii.) Scoțienii s-au unit înfocați de sentimentul național, semnând un document denumit Liga și Pactul Solemn și au opus rezistență armată.

Parlamentul cel lung

În timpul Războiului Episcopilor din 1639-40, Carol nu a reușit să-și atingă țelurile și și-a epuizat resursele. Falit fiind, el a fost nevoit să ceară ajutorul parlamentului. Profitând de situația în care se afla regele, Parlamentul cel lung din 1640 i-a eliminat pe Strafford și pe Laud (ambii au fost executați) și a întocmit o serie de legi pentru anularea taxelor arbitrare și limitarea puterii regelui. Carol a acceptat cu greu aceste măsuri, care eliminau posibilitatea absolutismului regal; aceste legi s-au păstrat în timpul tulburărilor secolului XVII, fiind cele mai de seamă realizări ale Parlamentului cel lung.

În 1640, Carol, fără alt sprijin decât cel acordat de propriii săi curteni, era aproape neajutorat. Însă radicalismul unor lideri parlamentari a început să provoace o schimbare în opinia moderată. Aceasta a devenit și mai pronunțată când partidul "Celor de rând" condus de John Pym a decis impunerea unui sistem prezbiterian asupra Bisericii Engleze. Un

● Procesul lui Carol I, ilustrat în această imagine, a început la Londra la 20 ianuarie 1649, în fața a 70 de comisari – o combinație între membri ai parlamentului, soldați și avocați, convocați pentru acest eveniment. Regele a fost găsit vinovat de înaltă trădare pentru că a luptat împotriva parlamentului. Carol a refuzat să se apere, pretinzând că "un rege nu poate fi judecat de nici o jurisdicție superioară din lume".

● Bustul remarcabilului general și lider parlamentar Oliver Cromwell, care în 1653 a devenit conducătorul statului englez în calitate de lord protector.

Angelo Hornak/Victoria and Albert Museum

antipatici, ca de exemplu ducele de Buckingham (care a fost asasinat în 1628). Prin urmare, Carol și liderii parlamentului erau suspicioși unii față de ceilalți încă de la început.

Acest lucru a fost evident încă de la începutul domniei, când parlamentul i-a acordat regelui dreptul de a colecta taxe vamale timp de un singur an, în loc de toată viața cum era obiceiul. Conflictele s-au intensificat și s-au afir-

mat noi lideri din ce în ce mai intransigenți, ca Sir John Eliot. Diferențele religioase și-au spus cuvântul, existând numeroase grupări ostile în cadrul Bisericii engleze. Carol I favoriza anumite doctrine și o formă relativ complexă de adorație (denumită uneori laudism după numele consilierului său William Laud, arhiepiscop de Canterbury), pe care criticii săi o considerau o îndreptare sinistră spre catolicismul roman; sus-

număr mare de susținători ai episcopatului s-au aliat cu Carol, formându-se un partid regalist de mari proporții.

Conflictul s-a întetit când o revoltă catolică a izbucnit în Irlanda. Deși doreau finanțarea unei armate care să înăbușe revolta, Pym și adepții săi s-au temut că regele va folosi o asemenea forță militară împotriva lor – o teamă perfect justificabilă, căci regele, lipsit de scrupule, avea astfel ocazia să-și apere propriile drepturi. Insistențele lui Pym ca parlamentul să dețină controlul asupra armatei violau dreptul tradițional al regelui de a da ordine; ca reacție, Carol a încercat fără succes să aresteze cinci dintre cei mai înverșunați oponenți ai săi din Camera Comunelor. Aceasta era o chemare deschisă la forță, iar războiul a izbucnit curând.

Războiul civil

La începutul Războiului civil din Anglia (1642-46), victoria regală părea posibilă. Norocul a fost însă de partea parlamentului, care controla ținuturile cele mai prospere și mai populate din țară. În 1643, scoțienii au intrat în război de partea parlamentului. Și, pe măsură ce influențele moderate slăbeau, o nouă armată puternică, Armata de tip nou, a fost formată din radicali religioși englezi. Printre aceștia se afla un lider incontestabil, Oliver Cromwell, ale cărui aptitudini militare se făcuseră remarcate, înainte ca Războiul civil să se încheie cu victoria parlamentului.

Parlamentul nu luptase pentru a-l detrona pe monarh, ci pentru a-l împiedica să facă abuz de putere. După terminarea războiului, au început negocierile cu regele aflat în captivitate. Carol însă a jucat un joc periculos, amestecând promisiuni și sustrageri în timp ce încerca să exploateze diferendele dintre dușmanii săi. În cele din urmă, în decembrie 1647, a încheiat un tratat secret cu scoțienii, care se pregăteau să atace Anglia. Regaliștii englezi au profitat de ocazie pentru a se răscula, dar au fost înfrânți din nou. Cromwell i-a învins pe scoțieni în lupta de la Preston, în august 1648, punând capăt astfel celui de-al doilea Război civil.

Armata deținea acum controlul asupra situației și era hotărâtă să-l pedepsească pe Carol. Când parlamentul părea dornic să reia negocierile cu regele, au fost trimise trupe

Courtesy of The Earl of Roseberry

☛ Carol I a fost executat pe 30 ianuarie 1649, în afara Palatului Whitehall, eveniment ilustrat în această imagine.

☛ După moartea lui Oliver Cromwell, parlamentul era considerat singura autoritate legitimă din regat. Însă 11 ani de experiențe politice au "răcorit" fervoarea republicanilor, iar lumea era dornică să-l aducă înapoi pe Carol al II-lea, care se afla în exil în Franța. Carol a promis stăpânire de sine, toleranță religioasă și și-a cerut scuze.

pentru a-i expulza pe membrii suspecti (Spălarea Mândriei); cei rămași formau rămășița Parlamentului cel lung.

În ianuarie 1649, Carol a fost judecat de un tribunal special, condamnat pentru trădare și decapitat. Anglia a devenit republică cunoscută sub numele de Commonwealth (1649-1660). Cromwell i-a înfrânt atât pe irlandezi cât și pe scoțieni, impunând pentru prima dată o singură autoritate asupra tuturor insulelor britanice. Mai târziu, în anii 1650, armata și marina republicii au obținut victorii pe uscat și pe mare împotriva olandezilor și spaniolilor.

Însă, Commonwealth-ul nu a reușit să creeze o formă stabilă de guvernământ îndeobște

☛ James al II-lea, în calitate de duce de York. Datorită faptului că s-a convertit la catolicism, a devenit suspect în fața multor protestanți. Comportamentul său nesăbuit l-a făcut să-și piardă tronul.

☛ După numai cinci ani de la restaurarea lui Carol al II-lea, Anglia a fost bântuită de ciumă. Un an mai târziu, în 1666, marele incendiu din Londra a lăsat peste 100.000 de oameni fără case – dar a distrus și zonele afectate de ciumă.

Victoria and Albert Museum

Museum of London

Reproduced by gracious permission of Her Majesty, the Queen

acceptată. După Spălarea Mândriei, puterea se afla în mâinile armatei, iar în 1653, comandantul acesteia, Oliver Cromwell, a devenit conducătorul statului englez, în calitate de lord protector. Deși a numit câteva parlamente, ai căror membri i-a ales cu grijă, Cromwell nu a putut colabora cu acestea, ajungând să guverneze cu ajutorul armatei. Atât din punct de vedere religios cât și politic, guvernul său era reprezentat de o minoritate (sectele radicale) și, deși Cromwell era o persoană relativ tolerantă, austeritatea puritană a regimului său a fost îndelung pomenită și detestată.

Restaurarea regelui

Cromwell a reușit să mențină Commonwealth-ul unit, însă, după moartea sa în 1658, acesta s-a dezintegrat sub conducerea fiului său Richard. După ce conducerea militară a luat sfârșit, fiul lui Carol I a fost așezat pe tron în 1660, sub numele de Carol al II-lea.

Parlamentul a căpătat de asemenea poziția pe care o ocupase în 1641, deși acum era regalist și ostil față de radicalismul religios. Bapțiștii, prezbiterienii, independenții și alte secte care refuzau să se conformeze Bisericii engleze erau aspru pedepsiți. Printre altele, acești neconformiști nu puteau deveni membri ai parlamentului sau deține posturi pe lângă rege. La fel ca și catolicii, aceștia au fost marginalizați față de restul societății.

“Complotul papal”

Conflictele dintre rege și parlament au izbucnit din nou în anii 1670. În cel mai grav conflict era implicat James, duce de York, fratele și moștenitorul regelui Carol al II-lea, care nu avea copii. James s-a convertit la catolicism – care continua să fie un subiect detestat de majoritatea protestanților – iar acest fapt a dus la încercări ale parlamentului de a-l exclude de la tron. De asemenea, acest lucru a generat o credință într-un “complot papal” fictiv, în urma căruia oameni nevinovați erau întemnițați sau executați. În timpul acestor crize, au apărut partide politice rudimentare – Toryi care reprezentau Biserica și pe rege și Whigii sau

Parlamentul în sesiune la Capela St Stephen, Westminster, în timpul domniei reginei Ana (1702-1714).

partidul poporului, susținut de magnaiți aristocrați ambițioși, de orașul Londra și de neconformiști.

Carol al II-lea, mai iscusit decât tatăl său, a făcut față situației, lăsând tronul aparent în siguranță fratelui său. Însă, James al II-lea (1685-1688), lipsit de tact și încăpățânat, părea hotărât să impună supușilor săi absolutismul regal și catolicismul. Nici Toryi și nici Whigii nu au fost de acord, fapt ce a dus la izbucnirea Revoluției Glorioase din 1688, când James a fost respins în favoarea fiicei sale protestante, Maria, și a soțului său olandez, Wilhelm de Orania.

O monarhie protestantă

Declarația Drepturilor (1689) prevedea o monarhie protestantă și un parteneriat între regalitate și parlament, care s-a dovedit a fi de lungă durată.

James, susținut de francezi și beneficiind de un sprijin substanțial în Irlanda și Scoția, rămânea o amenințare. Urmașii săi, cunoscuți sub numele de iacobiți (de la Jacob, echivalentul în latină al lui James), au declanșat rebeliuni de mari proporții în 1689-90, 1715 și 1745.

Wilhelm și Maria (1688-1702) au fost urmați la tron de cea de-a doua fiică a lui James, regina Ana (1702-1714). Ambele domnii au fost dominate de războaie lungi împotriva regelui Ludovic al XIV-lea al Franței; unele dintre victoriile militare britanice celebre au fost obținute în anii 1700 de ducele de Marlborough. La fel de important a fost și Actul Uniunii din 1707, care prevedea unirea Angliei cu Scoția. Monopolul Whigilor în parlament s-a destrămat spre sfârșitul domniei reginei Ana, pentru a fi apoi confirmat la moartea ei, când tronul a revenit unui moștenitor protestant. În 1714, strănepotul de naționalitate germană al lui James I, George, elector de Hanovra, a fost proclamat monarh și a fondat noua dinastie de Hanovra.

Sosirea regelui Wilhelm de Orania la Torbay cu 13.000 de soldați, în noiembrie 1688. Pe 23 februarie 1689, Wilhelm și Maria au fost proclamați conducători comuni și au acceptat Declarația Drepturilor, întocmită de Parlamentul care a redactat noi documente legale fundamentale. Declarația Drepturilor stabilea “religia, legile și libertățile regatului”.

Picturepoint

DATE IMPORTANTE

1603	James al VI-lea al Scoției este proclamat rege al Angliei
1605	Complotul Prafului de Pușcă
1625	Carol I devine rege
1629-1640	“Tirania de 11 ani”
1642-1646	Războiul Civil englez
1648	Al doilea Război Civil, Spălarea Mândriei
1649	Carol executat; începuturile Commonwealth-ului
1649-1651	Cromwell îl învinge pe irlandezi și scoțieni
1653-1658	Cromwell este lord protector
1660	Restaurarea lui Carol al II-lea
1665-1666	Marea Ciumă; marele incendiu din Londra
1688	James al II-lea este înlocuit cu Wilhelm și Maria
1689	Declarația Drepturilor
1707	Actul Uniunii (Anglia și Scoția)
1714	Electoralul de Hanovra urmează la tron cu numele de George I